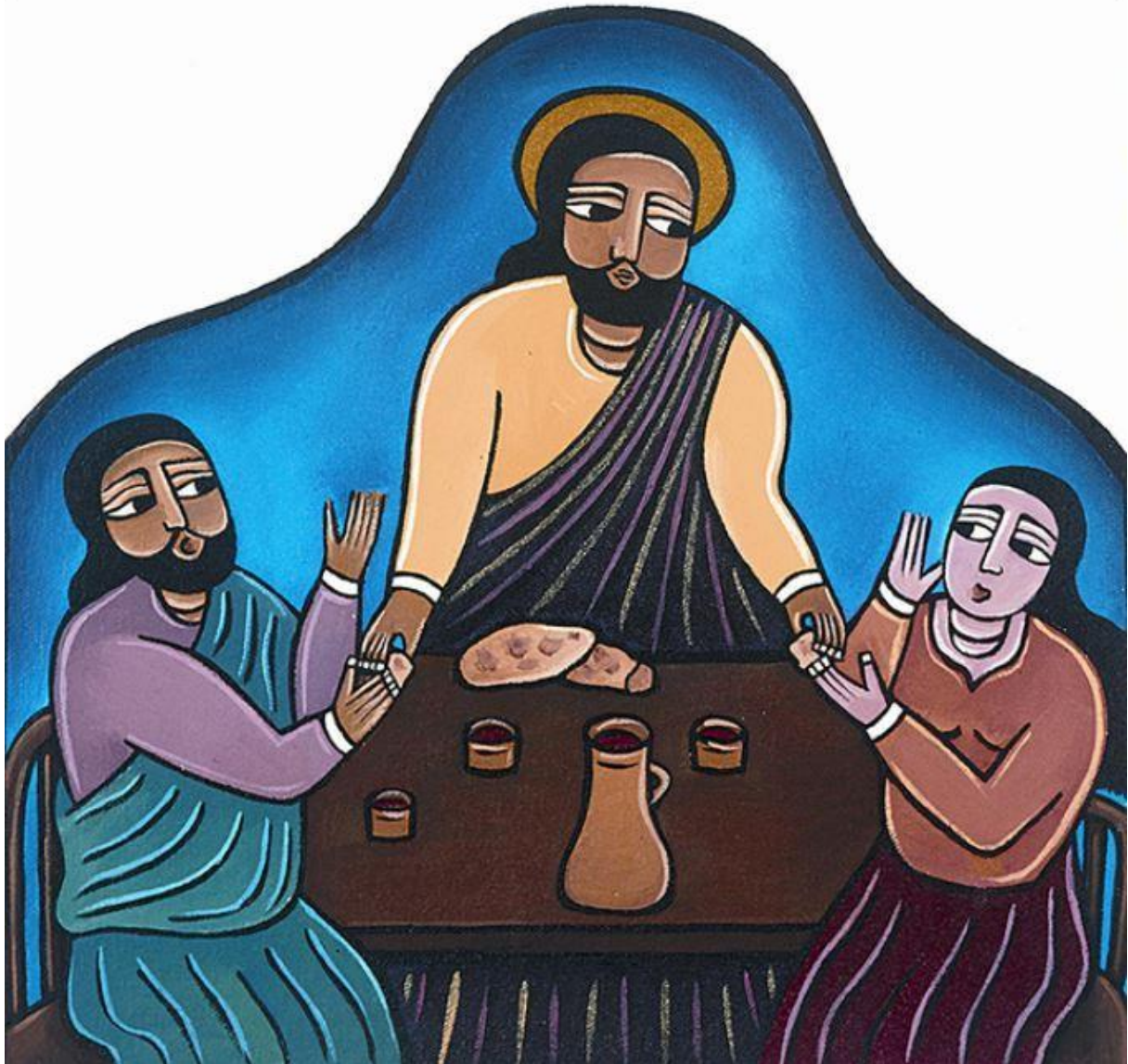

Voleindingszondag
20 november 2022

Blaricum aan Tafel in de Dorpskerk (VII)

Herkend bij het breken van het brood

Voorganger: ds. Jurjen Zeilstra

Inleiding

In vele verhalen binnen en buiten de bijbel is het dat er onbekende gasten aankloppen, vreemdelingen met mensen meelopen op de weg, of dat er iemand een beroep doet op je hulp. Vaak is het pas achteraf dat mensen ontdekken dat ze een Godsgezant aan tafel hebben gehad. Zouden wij zo naar elkaar kunnen leren kijken en vandaag een glimp van God in de ander kunnen ontdekken? Kunnen we ook zo in dankbaarheid omkijken naar onze dierbare doden? Het thema, deze zevende dienst in de serie Blaricum aan Tafel in de Dorpskerk is: Herkend bij het breken van het brood.

Lezing Oude Testament: Genesis 18, 1-8

Tweede Schriftlezing: Openbaring 3, 20-22

Lezing van het Evangelie: Lucas 24, 13-35

Prediking

Familie en vrienden, gemeente van Christus, iemand kan dichtbij je zijn, zonder dat je hem of haar herkent. Diepe inzichten en waardevolle gedachten kunnen in onze geest opkomen, zonder dat wij beseffen dat ze zijn opgekomen in een innerlijke dialoog met geliefde mensen die er al lang niet meer zijn. Wij kunnen houden van gestorvenen alsof ze nog altijd dagelijks met ons aan tafel zitten. In dit verband is het belangrijk te beseffen dat in het perspectief van Gods barmhartigheid er geen essentiële scheiding is tussen levenden en doden. Zichtbaar en verborgen tegelijk, dat is Gods Koninkrijk van vrede en recht, dat niet van deze wereld is, en dat deze wereld toch zo diepgaand beïnvloedt. Zij die hebben geleefd en zij die nu leven, allen zijn kostbaar in dit perspectief.

Lichamelijk afwezigheid hoeft geen totale afwezigheid te zijn. Iemand kan in de geest met je meegaan. Daarin kan een bron van troost gevonden worden. Zo is ook Gods verborgenheid op zichzelf geen reden om zijn scheppingskracht, barmhartigheid en gerechtigheid in twijfel te trekken. Waar het om gaat zijn momenten van herkenning en bemoediging. Daar kunnen en mogen wij elkaar bij helpen.

‘[Jezus maakte zich] aan hen kenbaar (...) door het breken van het brood.’¹

Wat er precies daar in dat huis in Emmaüs gebeurt onttrekt zich aan onze ogen en in ieder geval aan ons verstand. Ik geloof niet dat het de psychologische verklaring is die ons dichter bij dit geheim zal brengen. Tegelijk is het ook het kerkelijk dogma niet waardoor wij werkelijk gaan verstaan wat hier gebeurt.² Dit is waar: Iemand die gestorven is, bestaat in levende lijve niet langer op aarde en kan tóch leven in je hart.

Als het om het herkennen van de levende Christus gaat, wijst kerkvader Augustinus ons in een van zijn Paaspreken op het belang van de actieve gastvrijheid, het nadrukkelijk

---

¹ Lucas 24,35b.

² Vanouds heeft de kerk het verhaal vooral sacramenteel willen zien als een onderbouwing van het sacramentele karakter van de eucharistie.

onbevooroordeeld uitnodigen van vreemdelingen, en het aandringen zelfs op de echte ontmoeting met telkens weer andere mensen die bij ons aankloppen. De mensen van Emmaüs lijken op Abraham en Sara in hun tenten bij de eiken van Mamre. Hun gastvrije houding, dat is de voorbereiding op de herkenning van het goddelijke. En dat is altijd in een gestalte die je niet had verwacht.³ Jezus zegt:

'[...] waar twee of drie mensen in mijn naam bijeen zijn,
ben ik in hun midden.'⁴

Essentieel is dus de uitnodigende houding: 'Blijf bij ons, want het is bijna avond en de dag loopt ten einde.'⁵ Dit was op de avond van de opstanding.

Je kunt door verdriet verblind zijn. De herkenning kan belemmerd worden door betraande ogen, ook figuurlijk. Waar het op aankomt is dat de herinnering aan het goede dat er was actueel gaat functioneren en je kracht zal geven. Het is de derde dag na de kruisdood van Jezus. Weten de mensen op weg van Emmaüs wat ze zeggen? De derde dag, dat is niet zomaar een aanduiding. De ironie is dat zij, zonder zich het te realiseren, zelf verwijzen naar een Jezuswoord. Meerdere keren had Jezus immers zelf gesproken over zijn sterven én de opwekking die daarop zou volgen, precies op de derde dag.⁶

Twee mensen hebben Jeruzalem de rug toegekeerd. Zij zijn sombere en ontgoochelde wandelaars op een weg, die kan lijken op onze levensweg. Van één van hen heeft de evangelist een naam opgetekend: Kleopas. De persoon naast Kleopas zou volgens sommigen Lucas, de schrijver van het evangelie kunnen zijn geweest, maar we weten dat niet. De tweede Emmaüsganger zou ook heel goed een vrouw kunnen zijn geweest en zo heeft Laura James hen samen als man en vrouw in een eigentijdse icoon beschreven.⁷ Hoe dan ook, het intrigerende verhaal van de ontmoeting op de weg naar Emmaüs is uniek voor het Lucasevangelie.⁸ Het is wel gelezen als het hele evangelie in een notendop.⁹ Hoe kunnen mensen in God geloven als er rampen gebeuren? Hoe kunnen mensen vertrouwen houden als de dood er is? heeft de tweede Emmaüsganger van de evangelist bewust geen naam gekregen, omdat het de bedoeling is dat wij lezers onszelf daar zien, naast Kleopas aan tafel?

Jezus gaat ons voor in de vernieuwing van onze beleving. Hij is de grote gastheer van Gods Koninkrijk. Het kan soms lang duren voordat een inzicht doorbreekt... woorden moeten rijpen, beelden komen tot inzicht. Herinnering aan het goede wat er vroeger gebeurd en gezegd is, het is als zaad dat op een bepaald moment tot ontkieming en tot inspiratie kan komen en richting geeft. Wij allemaal lopen met onvoltooide gedachten rond. Het hart van

---

³ Bovon, 566-567.

⁴ Matteüs 18,20.

⁵ Lucas 24,29b.

⁶ Vgl. Lucas 9,22 en 18,33.

⁷ Bovon, 555.

⁸ Wel is er een zeer korte samenvatting van waarschijnlijk dezelfde oervertelling in het verlengde slot van het Markusevangelie, Markus 16, 12-13.

⁹ Bovon, F., *Evangelisch-Katholischer Kommentar zum Neuen Testament*, III/4, *Das Evangelium nach Lukas (Lk 19,28-24,53)*, Neukirchen-Vluyn 2009, 542-572, i.z. 552.

de leerlingen op weg naar Emmaüs, staat er 'brandde'. Het brandde in hun lijf.¹⁰ Wat is dit branden? Houdt de evangelist ons in deze mensen onderweg een spiegel voor? Is het een beeld van mensen op de levensweg, mensen met een brandend hart net als wij? Je hart kan vol van onrust zijn, ook al weet je zelf niet goed waarom. Dan is het goed om na te denken over je wortels. Wonderlijk dat de twee leerlingen het pas kunnen benoemen, nadat ze Jezus hebben herkend en wanneer hij weer verdwenen is. Pas nadat hij die de gast is, maar die de rol van de gastheer speelt, het brood met hen heeft gedeeld, pas dan valt ineens alles op z'n plaats. Dit brood wordt in zijn handen voedsel met een diepe betekenis, hemels voedsel, dat is spiritueel van betekenis. Deze Jezus heeft in deze zin zichzelf gedeeld. Al die tijd hebben ze naast hem gelopen op hun weg, zonder het te beseffen. Ze waren wandelaars, altijd al, maar waarheen onderweg? Toen, onderweg was het Jezus die hun niet alleen de Schriften verklaarde, maar ook hun eigen leven uitlegde. Mozes en de Profeten, richtlijnen en belofte, dat gaat voor de goede verstaander niet over daar en toen. Dat gaat over hier en nu! In het gaan verstaan van Jezus als de Opgestane, worden de oude traditionele woorden actueel. Hij leeft, want hij brengt mensen bijeen. Hij brengt ons bijeen. Samen mogen wij als mensen vorm geven aan zijn levende lichaam op aarde: tastbaar, aanwijsbaar, concreet functionerend, voedzaam, in balans, een bron van troost en rust.

Dan zijn ze ineens weer met z'n tweeën. Maar alles is nu anders. Zij zien iets wat ze tevoren niet zagen. Zij staan op en gaan opnieuw op weg, nu naar Jeruzalem. Van treurige achterblijvers zijn de leerlingen moedige getuigen geworden. Dat zijn pelgrims in het leven.

Iemand heeft mij het verhaal van de Emmaüsgangers eens uitgelegd als een verhaal met een ten diepste atheïstische boodschap. 'Zie je,' zei hij 'op het beslissende moment is Jezus er niet meer. Nu moeten zij het alleen doen...'¹¹ Daar was ik nog niet zo maar mee klaar. Dankzij zijn geestelijke erfenis kunnen zij het zelf. Vrijheid aanvaarden betekent het nemen van je eigen verantwoordelijkheid. En het is, enerzijds, alleen maar goed wanneer mensen hun eigen vrijheid onder ogen zien, het aandurven zelf keuzes te maken, zich daarin niet laten leiden door gewoonten of wat door anderen wordt opgelegd. Het is niet de bedoeling, maar het je verschuilen achter godsdienst kan je het zicht op de vrijheid ontnemen. Dat tragisch en, nogmaals, het kan de bedoeling niet zijn. Toch hoor ik zelf, aan de andere kant, Lucas in het verhaal van de mannen op de weg naar Emmaüs geen oproep doen op te houden in God te geloven. Ik zie mensen in navolging van Christus opstaan uit hun verdriet om de macht van de dood en zelfbewust op weg gaan. Zij hervinden hun krachten juist wanneer zij Christus herkennen in het breken van het brood.

Gaandeweg zullen de grote vragen van ons brandende hart een antwoord kunnen vinden, wanneer wij zelf de verantwoordelijkheid voor ons eigen leven te aanvaarden als een reactie op lijden en pijn. Jezus die met ons gaat schenke ons daartoe de inspiratie en de moed. Amen.

Wegzending en zegen

---

¹⁰ Het is de vraag of dat 'branden' werd losgemaakt door de woorden van Jezus of dat het eigenlijk al de hele weg aan de gang was. De woorden 'in ons, terwijl hij met ons sprak' ontbreken in veel handschriften van het evangelie. Fitzmeyer, J.A., *The Gospel According to Luke X-XXIV*, New York /London 1985, 1568.

¹¹ Max Kohnstamm, interview Jurjen Zeilstra, Fenffe Ciergnon (België), 23 februari 1991.

Als u van hier gaat, weet het gezegende mensen te zijn. Ons leven is een eenheid in de ogen van een God vol ontferming, onze tekortkomingen en onze talenten, onze kracht en onze kwetsbaarheid, zij vormen één geheel in het perspectief van de Schepper, die onze liefdevolle Vader wil zijn.

Vgr. De Here zegene u en behoede u
De Here doe zijn aangezicht over u lichten en zij u genadig
De here verheffe zijn aangezicht over u en geve u vrede

Cantorij:

Laat de zon van uw aangezicht
over ons opgaan,
zegen ons allen met het licht van uw ogen.

Afbeelding: Emmaüs, Laura James (2000)

